

Justitsministeriets Ægteskabsudvalg af 1969 har i betænkning nr. 989/1983 udtalt, at lovgivningen ikke uden stærke og saglige grunde udformes således, at den økonomisk begunstiger samliv uden ægteskab. Samtidig siger Ægteskabsudvalget, at individualprincippet kan indføres, hvor økonomiske og socialpolitiske fordelingsmæssige synspunkter ikke tilsiger andet.

På baggrund af Ægteskabsudvalgets betænkning gennemgik et udvalg (Trierudvalget) nedsat under Socialministeriet lovgivningen i betænkning nr. 1087/1986 med henblik på forslag til indførelse af individualprincippet, hvor det ikke strider mod økonomiske og socialpolitiske fordelingsmæssige synspunkter. Baggrunden for folketingsbeslutning nr. B 100 var ønsket om at følge op på Trierudvalgets forslag og søge ægteskabslovgivningens principper om selvstændighed og ligestilling gennemført i lovgivningen med henblik på en ligebehandling af gifte og ugifte samlevende.

Individualprincippet har betydning for såvel tildelingen (betingelserne for) som udmålingen (sæts og størrelse) af sociale ydelser. Ved tildelingen betyder princippet, at det udelukkende er ansøgerens situation, der skal vurderes. Ved udmålingen ses der alene på ansøgerens økonomiske forhold.

I den sociale lovgivning er udgangspunktet for tildeling og udmåling af ydelser som hovedregel et individualprincip. Det gælder for lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, lov om forsikring mod arbejdsskader, store dele af bistandsloven som f.eks. handicapområdet og institutionsområdet samt ved tildeling af de helbredsbedingede førtidspensioner.

På kontanthjælpsområdet - »det sidste sikkerhedsnet« - er tildelingen af kontanthjælp afhængig af en eventuel ægtefælles indtægter. I det omfang en eventuel ægtefælle kan opfylde forsørgelsesbehovet, følger det af den offentlige retlige forsørgelsespligt, at der ikke kan ydes kontanthjælp til ansøgeren.

Udmålingen af kontanthjælpen - dvs. sætserne - har siden 1987 fulgt individualprincippet, idet sætsernes størrelse er uafhængig af tilknytningen til en ægtefælle eller samlever. Dette princip er blevet forstærket ved bruttoficeringen af kontanthjælpen. Derimod foretages der fortsat fradrag for ægtefælleindtægt i den udmålte ydelse, jf. bistandslovens § 6 og § 38.

En tilsvarende vurdering findes vedrørende en anden behovsbestemt ydelse, nemlig den behovsbestemte førtidspension. Hvis ansøgeren

og en eventuel ægtefælle selv kan opfylde behovet for varig forsørgelse, kan der ikke tilkendes en behovsbestemt førtidspension. Ægtefællens indtægter indgår derfor i vurderingen af behovet. Sætsens størrelse er uafhængig af ægtefællens indtægter bortset fra pensionstillægget, der som en forsørgelsesydelse skal reguleres efter en eventuel ægtefælles indtægter.

Som nævnt ovenfor er tildelingen af de helbredsbedingede pensioner uafhængig af tilknytningen til en ægtefælle eller samlever. Udmålingen er på få områder fortsat afhængig af en eventuel ægtefælles indtægter og pensioniststatus.

I lov om social pension blev en gradvis indførelse af det såkaldte individualprincip, for så vidt angår udmålingen, vedtaget ved lov nr. 128 af 12. marts 1988. Sætserne for pensionstillæg forhøjedes den 1. juli 1988, så enlige og samgifte pensionister siden har fået det samme beløb i pensionstillæg. En samtidig forhøjelse af grundbeløbsatsen for samgifte pensionister mindske forskellen mellem grundbeløbsætserne for enlige og samgifte. Fradragsbeløbet for indtægter ved beregning af personlige tillæg og pensionstillæg blev den 1. januar 1989 forhøjet til det dobbelte for samgifte pensionister i forhold til enlige pensionisters fradrag.

Som led i aftalen om reguleringen af overførselsindkomster blev samgifte pensionisters grundbeløb forhøjet til samme niveau som for andre pensionister ved lov nr. 386 af 13. juni 1990. Alle pensionister har således siden 1. januar 1991 været berettiget til den samme størrelse af henholdsvis den sociale pensions grundbeløb og pensionstillæg.

Det særligt forhøjede personfradrag, som skulle sikre enlige pensionister uden andre indtægter skattefrihed, blev fra 1990 alene givet til reelt enlige pensionister for som led i de socialpolitiske fordelingsmæssige synspunkter at ligestille gifte og samlevende uden ægteskab. Ved omlægningerne på skatte- og pensionsområdet den 1. januar 1994 blev det særligt forhøjede personfradrag erstattet af et særligt pensionstillæg, som i årene frem til 1999 overføres til det almindelige indkomstafhængige pensionstillæg til reelt enlige.

Pensionsudbetaling til beboere i plejehjem m.v., herunder også til beboere på bistandslovens institutioner for handicappede efter bistandslovens § 112, er et led i gennemførelse af individualprincippet, idet der nu foretages en individuel beregning af husleje, boligtilskud